

3. Саламанська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у галузі освіти осіб з особливими освітніми потребами. ЮНЕСКО, 1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text (дата звернення: 20.01.2022).

4. Державна служба якості освіти України. URL: <https://sqe.gov.ua/yakisne-inklyuzivne-navchannya-to-do-list-dlya-dir/> (дата звернення: 21.01.2022).

РОЗВИТОК ОФШОРНОГО БІЗНЕСУ ТА ПРОЦЕСІВ ДЕОФШОРИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА СУЧАСНІЙ СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Н. В. МОЖАЙКІНА, канд. екон. наук, доц.,

доц. кафедри економічної теорії та міжнародної економіки;

С. В. ЛЬОВУШКІНА, студентка

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна*

Практика використання бізнесом офшорів та податкових гаваней стала невід'ємною частиною економічного життя світового суспільства. Глобальна фінансово-економічна криза привела до суттєвого зростання популярності офшорного бізнесу. Активізація офшорного бізнесу у світі та постійне вдосконалення схем нелегального виведення капіталу призвели до необхідності створення та обґрунтування концепції деофшоризації, під якою розуміють створення механізмів міжнародної взаємодії та конкретних заходів, що вживаються окремими країнами-експортерами капіталу, спрямованих на протидію нелегальному відтоку капіталу із країни через офшорні схеми [1, с. 234].

За експертними оцінками, наразі понад 50% виробничих активів України належить компаніям, зареєстрованим у офшорних зонах (для порівняння: у США та ЄС – не більше 10%). Рекордні масштаби відтоку капіталу в останні роки в Україні виявляють гостру потребу держави у проведенні політики деофшоризації, велику роль в ефективній реалізації якої грає всіляке використання накопиченого міжнародного досвіду у цій сфері.

Оскільки офшорний бізнес в Україні дуже розвинений (мається на увазі не на території, а скоріше серед українських підприємців), то в офшорних схемах використовується велика кількість різних офшорних зон. Офшорні юрисдикції з першого та другого ешелонів застосовуються для створення офшорних компаній (і проведення зовнішньоекономічних операцій за їх участю), а в «некласичних» офшорах більшою «популярністю» користується придбання нерухомості та зберігання коштів на банківських рахунках. У першому випадку можна назвати такі юрисдикції як Британські Віргінські острови, Панама, Кіпр, Бермудські острови, а в другому – Нідерланди, Швейцарія, Люксембург, Ірландія та Великобританія. Створюється, таким чином, певне порочне коло, засноване на відпливі коштів, які могли б потенційно ефективно працювати у внутрішній економіці [2, с. 23].

При аналізі втечі капіталу слід згадати, що воно підраховується різними способами і не завжди є достовірним, оскільки базується на експертних оцінках, які досить суб'єктивні. До того ж, для його підрахунку не завжди є доступна інформація. Проте найчастіше втечу капіталу підраховують за даними платіжного балансу країни на основі даних за графами «недоотримана експортна виручка» та «чисті помилки та пропуски».

Незважаючи на те, що проблема деофшоризації останніми роками обговорюється в Україні на найвищому рівні, реальних практичних дій щодо деофшоризації економіки досі було реалізовано небагато, і більшість зарубіжних прямих інвестицій продовжують надходити з офшорних юрисдикцій.

В економічних дослідженнях останніх років проблема деофшоризації перебуває у зародковому стані. З метою виявлення заходів щодо деофшоризації української економіки необхідно систематизувати основні причини, з яких бізнес активно використовує офшорні юрисдикції у своїй господарській діяльності: проблеми ведення бізнесу в нашій країні, пов'язані з відносинами власності та недосконалістю податкової системи; додаткові конкурентні переваги, що надаються офшорами українському бізнесу; недосконалість та нерозвиненість фондового ринку в нашій країні, оскільки первинне публічне розміщення акцій великих українських компаній у нашій країні майже не здійснюється; недосконала структура іноземних інвестицій в українську економіку.

Усі названі причини розвитку офшорного бізнесу в Україні є суто внутрішніми (або, в крайньому випадку, вони не залежать від внутрішньої валютної політики), тому всі заходи, спрямовані на оптимізацію регулювання «втечі» капіталу, повинні належати до національного законодавства та дії державних органів на національному рівні.

Загалом можна виділити такі концептуальні заходи щодо деофшоризації української економіки: поліпшення економічної ситуації та інвестиційної привабливості країни; регулювання валютного, податкового, митного та інвестиційного контролю; встановлення солідарної відповідальності осіб, які управляють офшорною компанією (статус якої буде доведено), розкриття кінцевих бенефіціарів; проведення амністії для капіталу в офшорних компаніях; розробка процедур повернення до країни резидента нелегально вивезених грошей; удосконалення системи міжурядової співпраці правоохоронних органів у питаннях офшорного бізнесу; підвищення відповідальності фірм щодо реєстрації або купівлі офшорних компаній; підвищення відповідальності менеджменту компаній при встановленні факту роботи за нелегальними схемами вивезення капіталу в обхід акціонерам компанії; донарахування податків у разі встановлення факту існування офшорної компанії; удосконалення технологічних міжвідомчих баз інформаційного забезпечення та контролю за міграцією капіталу в країни-офшори [3, с. 38].

Література:

1. Пешко А. В. Офшорний бізнес, як складова світової економіки / Держава і регіони. 2006. № 3. С. 233-236.
2. Череп А. В. Особливості розвитку офшорного бізнесу в Україні / Економіка та держава. 2017. № 6. С. 21-30.
3. Бабонін В. Б Міжнародний досвід ведення і регулювання офшорного бізнесу / Фінансовий ринок України. 2020. № 2. С. 34-41.

ЦИФРОВА НЕРІВНІСТЬ ЯК ГЛОБАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

С. М. БЕРВЕНО, аспірантка

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна

Економічна нерівність – супутник ринкової, соціально-економічної системи. Як показує досвід нерівність у доходах стимулює економічний розвиток, спонукає до прогресу. Але за певною межею нерівність починає відігравати негативну роль, руйнуючи мотивацію суб'єктів господарювання, пригнічуючи стимули до розвитку, створюючи соціальну напругу. Така нерівність стає зайвою. Як складне та багатовимірне явище нерівність неоднорідна та має різні форми та джерела свого походження.

В останні десятиріччя ХХ століття у світі сформувалась та набуває швидкості тенденція зростання надлишкової нерівності. В «Доповіді про нерівність у світі» (World Inequality Report, 2018) Всесвітній лабораторією дослідження нерівності показано, що верхній 1% (75 млн. людей), що має в розпорядженні найбільше багатства, отримав 27% усього світового доходу, а найнижчі 50% найбіднішого населення планети (3,7 млрд. людей) мають усього 13% [1].

Склалася негативна тенденція концентрації багатства у невеликій кількості людей, країн та корпорацій. Проблеми нерівності знаходяться у центрі наукового дискурсу, але знайти ефективні шляхи її зменшення не вдалося.

На фундаментальну відмінність сучасної нерівності звернув увагу Т. Пікетті в книжці «Капітал у ХХ столітті». «Нерівність... означає, що рекапіталізація майна, накопиченого у минулому, проходить швидше, ніж зростає виробництво та заробітні платні» [2, с. 585].

Виходячи з дослідження Т. Пікетті можна зробити висновок стосовно того, що концентрація багатства зростає за умов перевищення дохідності капіталу над динамікою економічного зростання. Підтвердженням цієї закономірності слід вважати ту ситуацію, яка склалася в період кризи, що виникла в умовах коронавірусної пандемії. В цей час більшість людей стала бідніше, але за даними журналу Forbes, добробут 2 600 мільярдерів в 2021 році збільшився на 1,6 трл долл. США, до 13,6 трл долл. США При цьому найбагатші 10 осіб приблизно на півтрильйона долл. [3].

Саме ця ситуація свідчить про неможливість подолати тенденцію до зростання нерівності в координатах сучасної неоліберальної моделі